

Uvod	9
Predgovor	9
Gdje je što? Kratak vodič kroz knjigu	11
1. Povijesnopolitički i društveni okvir nastanka i djelovanja ilirskoga pokreta	19
1. 1. Habsburška monarhija – teritorijalni i politički ustroj, nacionalni sastav stanovništva i višejezičnost	19
1. 1. 1. Osnovni podatci o teritorijalnom i političkom ustrojstvu Habsburške monarhije u 19. st.	19
1. 1. 2. Sastav stanovništva	20
1. 1. 3. Negativan utjecaj višenacionalnosti i višejezičnosti stanovništva na integritet Monarhije	21
1. 1. 4. Jezični aspekti centralizma i prosvjećenog apsolutizma – dominantan položaj njemačkoga jezika u Monarhiji	23
1. 1. 5. Manipulativna nacionalna politika Monarhije i različite domene sukoba	25
1. 1. 6. Oblici jezične politike u Monarhiji	27
1. 1. 7. O diglosiji u austrijskom dijelu Monarhije	28
1. 2. Gospodarstvo, stanovništvo i politički položaj hrvatskih zemalja u prvoj polovici 19. st.	30
1. 2. 1. Teritorijalni ustroj hrvatskih zemalja unutar Monarhije	30
1. 2. 2. Politički položaj Hrvatske u Monarhiji	32
1. 2. 3. Gospodarstvo Banske Hrvatske u 19. st.	35
1. 2. 4. Struktura stanovništva i neki demografski pokazatelji	38
1. 2. 5. Školstvo	43
1. 3. Jezična situacija u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u prvoj polovici 19. st.	45
1. 3. 1. Hrvatski jezik u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u pretpreporodno i preporodno doba	45
1. 3. 2. Uloga i položaj njemačkoga jezika u hrvatskim zemljama ..	54
1. 3. 3. Mađarski jezik u hrvatskim zemljama	67
1. 3. 4. O ulozi latinskoga jezika	70
1. 4. Ilirski pokret i hrvatski narodni preporod	72
1. 4. 1. Sjeverozapadna Hrvatska – središte ilirskoga pokreta	72

1. 4. 2.	Društvena, gospodarska i politička pozadina nastanka ilirskoga pokreta	74
1. 4. 3.	Tko su bili ilirci?	76
1. 4. 4.	Politički aspekti djelovanja iliraca	82
1. 4. 5.	Program kulturnoga i jezičnoga ujedinjavanja južnih Slavena	90
1. 4. 6.	Pridjev „ilirski”	91
1. 4. 7.	Kulturne i gospodarske institucije nastale djelovanjem ilirskoga pokreta	94
1. 4. 8.	Tisak na hrvatskom jeziku – značajan medij širenja nacionalnih ideja	97
1. 4. 9.	Važnost književnoga rada iliraca	101
1. 5.	Nacionalna ideologija ilirskoga pokreta	104
1. 5. 1.	Nacija i nacionalizam – pregled literature	104
1. 5. 2.	Hrvatska povijesna znanost o naciji i nacionalizmu – mjesto nacionalne ideologije iliraca u nacionalizmima 19. st.	109
1. 5. 3.	Utjecaj suvremenih ideologija na nacionalnu ideologiju iliraca – Herder, slavenski preporoditelji, vlastita tradicija ..	115
1. 5. 4.	O nacionalnoj ideologiji u političkom programu iliraca – hrvatstvo, jugoslavizam, trijalizam, austroslavizam	117
1. 6.	Jezična koncepcija iliraca	123
1. 6. 1.	Ideja nadregionalnog jezika u iliraca – Gajeva nacionalno-jezična koncepcija	123
1. 6. 2.	Odabir novoštokavske jekavice	127
1. 6. 3.	Jezično planiranje, normiranje i standardizacija	130
1. 6. 4.	Jezikoslovni rad iliraca i zagrebačka filološka škola	134
1. 6. 5.	Ukratko o drugim filološkim školama	139
1. 6. 6.	Posljednja desetljeća 19. st. – početak prevlasti „vukovaca”	140
1. 6. 7.	O tezi da su Hrvati preuzeli srpski književni jezik koji je kodificirao Vuk S. Karadžić i o tezi da su se Hrvati i Srbi ujedinili u jednom književnom jeziku	142
2.	Teorijska i metodološka polazišta istraživanja	147
2. 1.	Povijesna sociolingvistika, povijest jezika u društvu ili sociologija jezika?	151
2. 1. 1.	Proučavanje društvenih aspekata jezika u lingvistici 20. stoljeća	151
2. 1. 2.	Povijesna sociolingvistika	154
2. 1. 3.	Analiza diskursa u povijesnoj sociolingvistici	156

2. 1. 4.	Socijalna povijest jezika odnosno povijest jezika u društvu	157
2. 1. 5.	Povezanost jezika i moći	158
2. 1. 6.	Odnos jezika i identiteta	159
2. 2.	Kontaktna lingvistika ili dodirno jezikoslovlje	165
2. 2. 1.	O pretpostavkama i posljedicama jezičnih dodira	165
2. 2. 2.	Jezični kontakt i jezični konflikt	166
2. 2. 3.	Metode i osnovna pitanja dodirnoga jezikoslovlja	168
2. 2. 4.	Jezična biografistika kao metoda kontaktne lingvistike	168
2. 3.	Jezična biografija	170
2. 3. 1.	Jezičnobiografska istraživanja u sklopu kvalitativne paradigme unutar društvenih znanosti	170
2. 3. 2.	Jezična biografija kao oblik istraživanja pojedinačnoga slučaja (<i>case study; Fallstudie</i>)	175
2. 3. 3.	Pregled jezičnobiografskih istraživanja	178
2. 3. 4.	Jezičnobiografska istraživanja u Hrvatskoj	188
2. 3. 5.	Narativ i narativni identitet	191
2. 3. 6.	Opravljanost primjene analitičkih metoda suvremene jezične biografistike u povijesnoj rekonstrukciji jezičnih biografija	195
2. 4.	Dvojezičnost, diglosija, transferi i drugi kontaktnolingvistički fenomeni	199
2. 4. 1.	Dvojezičnost	199
2. 4. 2.	Diglosija	202
2. 4. 3.	Odnos dvojezičnosti i diglosije	206
2. 4. 4.	Različita područja i metode istraživanja dvojezičnosti	207
2. 4. 5.	Interferencije, transferi i prebacivanje kodova	207
2. 5.	Kritička analiza diskursa – postupci proučavanja utjecaja ideologije i kontekstnih modela na jezičnu praksu	212
2. 5. 1.	Diskurs i kritička analiza diskursa	212
2. 5. 2.	Sociokognitivni pristup Teuna A. Van Dijka i proučavanje diskursa ideologije	218
2. 5. 3.	Povijesni pristupi diskursu (<i>Discourse-Historical Approach</i> i <i>Diskurshistorische Analyse</i>)	222
2. 5. 4.	Elementi kritičke analize diskursa u našem istraživanju	224
3.	Opis metodologije, korpusa i faza istraživanja.	
	Kako rekonstruiramo jezičnu biografiju?	227
3. 1.	Područje interesa	227

3. 2. Faze istraživanja	228
3. 3. Odabir osoba za dubinsku analizu	230
3. 4. O korpusu	232
3. 4. 1. Tekstne vrste i žanrovi – terminološka određenja	232
3. 5. Analiza tekstova i sekundarne literature	236
3. 6. Elementi jezične biografije – osnovni jezičnobiografski podatci dostupni na temelju korpusa tekstova i sekundarne literature ...	237
3. 7. Analiza refleksija o vlastitoj jezičnoj praksi	239
3. 8. Jezična analiza tekstova	240
3. 9. Analiza refleksija o jezičnoj praksi okoline	243
3. 10. Rekonstrukcija narativnog identiteta	244
3. 11. Analiza utjecaja ideologije na kontekstne modele i jezičnu praksu	247
3. 12. Triangulacija dubinskih analiza i prikaza društvenojezične situacije	248
4. Analiza	251
4. 1. Dragojla Jarnević	251
4. 1. 1. Osnovni biografski podatci	251
4. 1. 2. Dnevnik Dragojle Jarnević kao izvor za rekonstrukciju jezične biografije	254
4. 1. 3. Dragojla Jarnević u kontekstu ilirskoga pokreta: refleksije o suradnji i povezanosti s drugim ilircima	256
4. 1. 4. Refleksije o vlastitoj jezičnoj praksi	263
4. 1. 5. Obilježja narativnih identiteta Dragojle Jarnević	283
4. 1. 6. Refleksije o jezičnoj praksi okoline	291
4. 1. 7. Predodžbe o pripadnicima vlastitoga naroda u odnosu na pripadnike drugih naroda: između stereotipova i vlastitoga iskustva	294
4. 1. 8. Kako je Dragojla Jarnević djelovala na okolinu?	299
4. 1. 9. Sustavna promjena slike o vlastitoj pripadnosti i obilježjima vlastite skupine	302
4. 1. 10. Slovoisna i gramatička obilježja tekstova u kontekstu cjeloživotnog učenja jezika	304
4. 1. 11. Jezici književnoga djelovanja i objavljenih stručnih pedagoških radova	309
4. 1. 12. Zaključak i deziderati daljnega istraživanja	310

4. 2.	Ljudevit Gaj	312
4. 2. 1.	Osnovni biografski podatci	312
4. 2. 2.	Neke okolnosti Gajeve jezikoslovne djelatnosti	315
4. 2. 3.	Ljudevit Gaj – ideolog ilirskoga pokreta i političar	317
4. 2. 4.	Jezične odluke u Gajevom uredničkom djelovanju	322
4. 2. 5.	Kako je Ljudevit Gaj djelovao na svoju okolinu?	326
4. 2. 6.	Obilježja narativnih identiteta i refleksije o vlastitoj jezičnoj uporabi	328
4. 2. 7.	Neka obilježja odabira koda i slovopisnih rješenja	332
4. 2. 8.	Neka obilježja diskursa jezične ideologije: pravo na jezik i jezik kao dužnost	342
4. 2. 9.	Usporedba diskursa javne i privatne sfere: patriotizam, lojalnost i tajna politika	349
4. 2. 10.	Neka obilježja nacionalne ideologije do 1836. godine: promjenjivost predodžbe o opsegu vlastite skupine i jezične zajednice	355
4. 2. 11.	Sažetak i deziderati daljnega istraživanja	361
4. 3.	Ivan Kukuljević Sakcinski	366
4. 3. 1.	Osnovni biografski podatci	366
4. 3. 2.	Djelovanje u ilirskom pokretu i nacionalnim institucijama	368
4. 3. 3.	Težišta političkoga djelovanja: narodni jezik, jedinstvo i autonomija hrvatskih zemalja u sklopu Monarhije, otpor mađarskim pretenzijama	372
4. 3. 4.	Mladost i vojna služba: neki podatci o motivaciji i usvajanju jezika, te djelovanju na osobe u okolini	377
4. 3. 5.	Uporaba koda u različitim domenama: privatna korespondencija, znanstveni radovi, politički članci, književno djelovanje	383
4. 3. 6.	Neka obilježja gramatičkih i slovopisnih rješenja	390
4. 3. 7.	Promjenjivost Kukuljevićeve jezične i nacionalne konceptije	392
4. 3. 8.	Obilježja diskursa jezičnih pitanja	400
4. 3. 9.	Argumentacija važnosti istraživanja nacionalne povijesti	410
4. 3. 10.	Kukuljevićeve predodžbe o svojim sunarodnjacima i pripadnicima drugih naroda	413
4. 3. 11.	Još neka obilježja diskursa Kukuljevićevih tekstova	416
4. 3. 12.	Sažetak i deziderati daljnega istraživanja	419

Zaključak	427
Bibliografija	435
Sekundarna literatura	435
Sekundarna biografska literatura	454
Dragojla Jarnević	454
Ljudevit Gaj	455
Ivan Kukuljević Sakcinski	456
Korpus	457
Dragojla Jarnević	457
Ljudevit Gaj	457
Ivan Kukuljević Sakcinski	460
Izvorni tekstovi suvremenika	463
Kazalo osobnih imena	471